

Moara cu noroc
de Ioan Slavici

I. Soacra lui Ghita, mama sotiei lui, Ana, isi spune parerea in legatura cu intentia ginerelui sau de a lua in arenda carciuma numita Moara cu noroc, de langa Ineu: "-Omul sa fie multumit cu saracia sa, caci daca e vorba, nu bogatia, ci linistea colibei tale te face fericit. Dar voi sa faceti dupa cum va trage inima." Ghita ii raspunde: "sa ramanem aici, sa carlesc si mai departe cizmele oamenilor, care umbla toata saptamana in opinci ori desculti, iara daca duminica e noroi, isi duc cizmele in mana pana la biserica, si sa ne punem pe prispa casei in soare, privind eu la Ana, Ana la mine, amandoi la copilasi, iara d-ta la tustrei. Iaca linistea colibei". Si se decide sa arendeze carciuma.

II. Moara cu noroc este un loc unde se castiga bine caci pe drumetul "venind despre locurile rele, ea il vesteste ca a scapat norocos, iara mergand spre ele, la moara poate sa gaseasca ori sa astepte alti drumeti, ca sa nu plece singur mai departe." In plus fata de situarea favorabila, clientii erau multumiti deoarece noul carciumar si familia sa "nu il primeau pe drumet ca pe un strain venit din lume ci ca pe un prieten asteptat de multa vreme in casa lor".

III. Soseste la Moara cu noroc Lica Samadaul, "un om ca de treizeci si sase de ani, inalt, uscativ si supt la fata, cu mustata lunga, cu ochii mici si verzi si cu sprancenele dese si impreunate la mijloc". Numele de "Samadaul" este de fapt o porecla, insemnand cel care raspunde de turmele de porci date porcarilor la pascut. De obicei este un "om aspru si neindurat, care umbla mereu calare de la turma la turma, care stie toate infundaturile, cunoaste pe toti oamenii buni si mai ales pe cei rai, de care tremura toata lumea si care stie sa afle urechea grasunului pripasit chiar si din oala cu varza". Pe Ana, Lica o fascineaza ("ramase privind ca un copil uimit la calaretul ce statea ca un stalp de piatra inaintea ei.") iar lui Ghita oaspetele ii cere sa il informeze despre ce se intampla la Moara.

IV. In urma vizitei lui Lica, Ghita isi cumpara doua pistoale, ia o a doua sluga si doi caini, pe care ii invata sa fie rai. Dar isi schimba si atitudinea fata de sotia sa: "Ca om harnic si sarguitor, Ghita era mereu asezat si pus pe ganduri, dar el se bucura cand o vedea pe dansa vesela: acum el se facuse mai de tot ursuz, se aprindea pentru orice lucru de nimic, nu mai zambea ca mai nainte, ci radea cu hohot, incat iti venea sa te sperii de el, iar cand se mai harjonea cateodata cu dansa, isi pierdea lesne cumpatul si-i lasa urme vinete pe brate". Lica ii cere carciumarului, printr-un porcar sosit cu turma la Moara, sa dea de mancare si de baut porcarilor sai si sa isi opreasca drept plata cinci porci din acea turma. Ghita refuza la inceput, apoi, la trecerea ultimelor turme, cand vrea sa isi opreasca porci, pazitorii lor ii spun ca nu au primit de la Lica ordin sa ii dea. Carciumarul interpreteaza situatia ca semn al dependentei sale de bunavoia Samadaului.

V. Lica Samadaul, impreuna cu doi tovarasi, se apropie de carciuma pe un drum laturalnic, dar este latrat de cainii cei rai ai lui Ghita pe care ii imblanzeste. Vazandu-l pe Lica sosit astfel, Ana il trimite pe Laie, sluga lor, sa astepte ascuns in spatele unor rachiti de langa Moara, pentru a putea da de stire daca se intampla ceva rau. Samadaul ii da lui Ghita insemnele turmelor de porci, bucati de piele pe care le prinde la urechile porcilor, deosebite ca forma, ii cere sa observe deplasarile turmelor si sa il informeze despre aceste deplasari. Dupa care ia de la carciumar, sub amenintarea ca nu il va mai lasa sa stea la Moara, o parte din banii acestuia, ca imprumut. Iritat de niste cuvinte josnice rostite de Lica dupa ce a luat banii ("Asa-i ca te-ai facut bland ca un mielusel?"), Ghita il avertizeaza pe Samadau: "Lica, tu trebuie sa intelegi ca oamenii ca mine sunt slugi primejdioase, dar prieteni nepretuiti". Afland de la Ghita despre trimiterea lui Laie, Lica accepta sa il trateze pe carciumar ca pe un prieten.

VI. "Ana se simtea tot mai parasita. De cand se imprietenise cu Lica, Ghita parca fugea de dansa, parca-i ascundea ceva si se ferea sa nu ramaie singur cu dansa". Ghita primeste de la Lica sase porci, dar nici unul dintre ei nu avea insemnele turmelor Samadaului. Acesta il intreaba pe carciumar, in timpul unei vizite la Moara, prefacandu-se a vorbi in soapta, dar de fapt vorbind in asa fel incat sa il auda cei din preajma, despre ziua cand vine arendasul evreu pentru a-si lua banii de arenda de la Ghita. Dupa care, profitand de sosirea unor lautari tigani la carciuma, Lica ii pune sa cante si joaca cu Ana. "Incetul cu incetul, ea prinse voie buna; se cam tulbura cand Lica se apropia de dansa; sangele ii navalea in obraji cand el o apuca de brau ca s-o invarteasca; dar asa era acum, si altfel nu putea sa fie, si ea se dete din ce in ce dupa par"; atitudinea ei trezeste gelozia sotului.

VII. Ghita se imprieteneste cu unul dintre jandarmii de la Ineu, "Pintea caprarul, om scurt si indesat, cu ochii mari, cu umerii obrazilor iesiti si cu falcile late, cu mustata tunsa si cu o taietura pe frunte, dar mai presus de toate om asezat si tacut la fire". Situatia economica a carciumarului si a familiei sale este infloritoare, caci "avea porci la ingrasare, doua vaci cu lapte, caruta pe razoare, doi cai buni, avea bani in

lada, nu prea multi, dara destui, ca sa poata trai un an, doi dintrinsii". Lica ramane peste noapte la Moara cu noroc, iar Ghita, trezit de latratul cainilor priveste afara si are impresia ca vede sosind, pentru a-l vizita pe Lica, un barbat insotit de o femeie cu umeri largi. Din nou trezit de caini si privind iarasi afara, lui Ghita i se pare ca vede plecand un alt barbat, ce pare a fi Lica, insotit de aceeasi femeie. Sosit la carciuma, Pinteza il informeaza pe Ghita despre faptul ca arendasul evreu fusese "batut de anevoie se mai poate pune pe picioare" si jefuit acasa la el. Totodata ii marturiseste ca a fost tovaras de talharii cu Lica, a fost prins impreuna cu el, inainte de a deveni jandarm, dupa care precizeaza: "Ghita, sunt de treizeci si opt de ani: ma spanzur daca implinesc patruzeci fara ca sa-i arat ca mai sunt si altii ca dansul. Mi-a facut una, pe care n-am sa i-o uit toata viata". Dupa care merge cu Ghita si cu cele doua slugi ale acestuia, Laie si Marti, la Ineu, pentru cercetari asupra jafului de la arendas.

VIII. In absenta lui Ghita soseste la carciuma o trasura cu o femeie tanara in doliu, cu un copil de cinci ani, insotita de vizitiu si de feciorul din casa. Discutand cu feciorul, Ana afla ca sotul femeii s-a sinucis cu trei saptamani in urma si ca femeia, se zice, are turme de porci in padurile din preajma Morii cu noroc. Discutand intre ei, feciorul si vizitiul, primul ii spune celui de-al doilea ca banuieste o intovarasire intre Lica si femeie, ca unul fura bijuterii si celalalt le vinde. Femeia plateste Anei cu o hartie careia ii lipseste un colt, Ana cere sa i-o schimbe ceea ce vizitatoarea si face.

IX. La Ineu, Ghita si slugile sale sunt anchetati de catre comisar, care afla de la Marti ca "Ghita are o veriga de sarma, pe care sunt insirate semnele turmelor lui Lica, de la care a primit in mai multe randuri porci, si ca luni, ca ieri, Lica a stat cu Raut, cu Buza-Rupta, cu Saila Boarul si cu Ghita la carciuma, ca ei au vorbit cam in taina despre arandasul si ca in amurgul serii Buza-Rupta si cu Saila au plecat spre Ineu, Raut a luat-o pe vale in sus la padure, iar Lica a ramas pana dimineata la carciuma. Tarziu apoi, cam pe la miezul noptii, s-au miscat cainii si asa el, Marti, a iesit afara si, vazand un om si o femeie, a intrebat cine-i. Raut a raspuns atunci: <Oameni buni!>. De cu zori insa el iar s-a desteptat, fiindca iar se miscau cainii: a iesit si a vazut ca Raut se duce cu muierea aceea". Marturia lui Ghita difera de cea a lui Marti, el afirmand ca nu Raut fusese cel care a venit cu "o femeie" si ca cei doi, "omul" si "muierea" au plecat la scurt timp dupa ce sosisera, imediat dupa miezul noptii. Dupa depunerea marturiilor, Ghita este eliberat pe garantie, o garantie scrisa si semnata de un var preot. Pinteza ii aduce lui Lica o servitoare, pe Uta, om de-al sau venit sa intre in legatura cu Lica si sa il spioneze. Revenind la Moara cu noroc impreuna cu Pinteza, doi jandarmi si noua servitoare, pe drum gasesc o trasura fara cal, iar langa trasura un copil omorat de o lovitura primita in cap. Cu toata impotrivirea lui Pinteza, care vroia sa il retina pentru a-i face apoi o perchezitie acasa, Ghita pleaca la Moara cu noroc, impreuna cu Uta, pentru a vedea daca s-a intamplat ceva rau acolo. Prezenta servitoarei in caruta alaturi de Ghita o face pe Ana sa aiba o violenta reactie de gelozie: "nu mai simti in ea decat o singura pornire patimasas: sa mearge la femeia aceea si sa-i traga cu ghearele pelea de pe obraji". Apoi, pe acelasi fond de enervare, isi acuza sotul de colaborare cu Lica in jefuirea arendasului, atitudine ce starneste mania lui Ghita

("-Mi-e scarba, cand ma gandesc ca am o nevasta care poate sa mai traiasca cu un om, precum tu ma socotesti pe mine, zise el, si iesi din casa cu amandoua mainile in cap.").

X. Plecat in cercetare, Pinteza gaseste cadavrul unei tinere femei, imbracata in negru, deja intepenit. Ea murise sufocata de carpa cu care fusese legata la gura, iar mainile ii erau prinse la spate cu un bici, al lui Lica. Dupa aceea Pinteza il gaseste pe unul dintre jandarmi, Hantl, impuscat si injunghiat cu un cutit ramas in rana, dar inca in viata, pentru scurt timp. Cutitul, spun jandarmii care umblasera sa-i prinda pe Saila si pe Buza-Rupta, ar fi fost al lui Saila, iar la casa lui Buza-Rupta au gasit ascunsa o parte din argintaria furata de la arendas. Pinteza il aresteaza pe Lica, in casa din Ineu a unui prieten al acestuia; in fata comisariatului, Samadaul declara ca biciul era al sau si l-a uitat probabil la Moara, iar cutitul era al lui Saila. Lica este eliberat la interventia unui proprietar de turme de porci.

XI. Raut, Buza-Rupta si Saila sunt prinsi, iar procesul are loc la Oradea. In timpul audierilor, Lica neaga sosirea lui Raut cu o femeie la el si spune ca Raut a venit, dar singur, sa il anunte despre disparitia unei parti din turma de porci din padurea de la Fundureni. Dupa cum spune ca nu isi aduce aminte sa fi vorbit la Moara cu noroc despre arendas, ori ca Saila si Buza-Rupta sa fi plecat in noaptea jafului spre Ineu. Cum exista declaratia lui Marti facuta anterior, judecatorii inclina sa creada ca Lica neaga sosirea femeii din cavalerm, si ca neaga plecarea lui Saila si Buza-Rupta pentru ca acestia ii erau tovarasi. Dupa cum inclina sa creada ca Saila si Buza-Rupta sunt autorii jafului de la arendas si ai uciderii copilului, femeii si jandarmului. Pinteza insa afirma in fata judecatorilor "ca nu-i crede pe Buza-Rupta si pe Saila vinovati, ca argintaria arandasului a fost ascunsa de altii la casa lui Buza-Rupta, ca cutitul lui Saila a fost lasat dinadins in trupul lui Hantl". Buza-Rupta declara ca nu a fost in perioada jafului si a crimelor la Ineu, ci cu Raut si

Saila la Salonta, iar Saila spune ca s-a inteles cu Raut sa fure o parte din turma de la Fundureni, iar apoi s-a dus la Salonta ca sa caute cumparator. Ghita afirma si el, ca si Pinte, ca nu ii crede vinovati pe Saila si pe Buza-Rupta. Prin verdictul judecatorilor, Lica si Ghita sunt socotiti nevinovati, iar Buza-Rupta si Saila Boarul condamnati la inchisoare pe viata.

XII. Lica ii restituie lui Ghita banii pe care ii luase cu imprumut, specificand, in urma intrebarii carciumarului, ca sunt din cei furati de la arandas si de la femeia ucisa. Despre femeie marturiseste, intrebat de Ghita, ca a ucis-o pentru ca si-a pastrat pentru ea un lant de aur pe care el i l-a lasat pentru a-l vinde in conditii sigure, putand astfel sa-l dea de gol. Isi expune totodata starea psihica ce il cprinde atunci cand devine violent: "sangele cald e un fel de boala, care ma apuca din cand in cand".

XIII. Participand la numararea banilor, alaturi de Ghita, Ana recunoaste intre bancnote hartia rupta la un colt pe care i-o schimbuse cu o alta intreaga femeia ce sosise cu un copil. Dupa cum recunoaste si banii noi, dintre care femeia a luat hartia buna spre a o schimba pe cea data inapoi de Ana. La intrebarea ei asupra provenientei banilor, Ghita raspunde ca intr-o zi ea va afla de unde sunt banii, si pleaca la Ineu, unde ii vorbeste lui Pinte despre bani. Acesta ii cere sa ia de la Lica, ce va veni la el pentru a-i propune sa-i schimbe banii furati, orice suma, si sa faca schimbul la arendasul evreu jefuit, pana cand va reusi sa anunte jandarmilor prezenta lui Lica la carciuma cu bani la el.

XIV. Lica ii face lui Petrisor, copilul lui Ghita si al Anei, un bici, "iara Ana statea in dosul lui si privea peste umarul lui cum lucreaza, si cum stetea asa, ea se rezema cu dreapta de masa, iara stanga o tine pe celalalt umar al lui". Vazand scena, Ghita are un mic soc, dupa care se linisteste: "Nu! isi zise el, de asta nu m-am temut niciodata si nu ma tem nici acum". Lica merge din ce in ce mai des pe la Moara cu noroc, dar Ghita "cand vedea pe Lica invarindu-se pe langa Ana ori pa Ana tragandu-se la Lica, el se ducea pe ici incolo, ca sa nu vaza, fiindca ii era greu sa vaza si-l durea inima cand simtea cum Ana scapata din ce in ce in gandul sau". La rugamintea soacrei, Ghita ii trimite pe ai sai de Pasti la sora Anei din Ineu, dar Ana refuza sa plece fara sotul ei, ramas pentru o intalnire cu Lica. Inainte de a pleca cu copiii la Ineu, batrana ii avertizeaza pe sotii: "Ii bine sa-i crezi pe oameni buni, fiindca asa te bucuri mai mult de dansii; Lica e insa om rau din fire." Profitand de sosirea unor tigani lautari, Lica organizeaza o petrecere in timpul liturghiei, iar Ana joaca cu placere cu el; apoi Lica ii cere lui Ghita sa-l lase singur cu ea. Carciumarul accepta pentru a chema jandarmii de la Ineu spre a-l surprinde pe Lica cu banii din jafuri asupra sa, caci adusese o parte din ei pentru a-i schimba Ghita. Lica isi motiveaza cererea prin faptul ca doreste sa il lecuiasca pe carciumar de dependenta sa de femeie: "-Are sa-ti fie greu acu o data, urma Lica, de aici inainte esti lecuit pe vecie". Dupa purcederea lui Ghita, Ana se da Samadaului dar se motiveaza: "Tu esti om, Lica, iara Ghita nu e decat o muiere imbracata in haine barabatesti, ba chiar mai rau decat asa".

XV. Lica pleaca de la Moara, iar Ana ii cere sa o ia cu el, ceea ce Samadaul refuza. Pentru ca incepuse sa ploua pe drum Lica se adaposteste in biserica de la marginea satului Fundureni. In bisetrica are revelatia atotputerniciei lui Dumnezeu, a faptului ca "este o putere tainica ce lucreaza prin oameni si le lumineaza mintile, ca toate vin de la aceasta putere, pe care nimic nu o covarseste"; dupa aceasta observa ca si-a uitat chimirul cu bani la carciuma si rosteste: "unul dupa altul, om cu om toti trebuie sa moara, toti care ma pot vinde, viata cu viata trebuie sa se stinga, caci daca nu-i omor eu pe ei, ma duc ei pe mine la moarte".

XVI. Ghita, Pinte, Marti si alti doi jandami sosesc la Moara cu noroc, si se opresc pe un deal inaintea ei; vazandu-l pe Lica plecand, pornesc toti in urmarirea lui, cu exceptia lui Ghita, care merge la Moara, cu intentia de a-si ucide sotia. Inainte de a o injunghia, Ghita isi precizeaza vina: "Acu vad ca am facut rau si (...) ca eu te-am aruncat ca un ticalos in bratele lui, pentru ca sa-mi astampar setea de razbunare". Sosesc Lica si Raut, iar acesta din urma il impusca pe Ghita, care era aplecat asupra Anei. Cu ultimele forte, "Cand Lica se apleaca asupra ei ea tipa dezmiertat, ii musca mana si isi infipse ghearele in obrazii lui, apoi cazu moarta langa sotul ei"; apoi Lica pleaca spre Fundureni, cerandu-le tovarasilor sai, Raut si Paun sa dea foc Morii in urma lui. Pe drum insa calul sau se prabuseste de oboseala. Lica il abandoneaza dar, inconjurat de jandarmi, se sinucide izbindu-se, din fuga, cu capul de un copac. Mama Anei, sosita la carciuma dupa incendiu, isi spune ca totul se datoreaza unui fulger ce a aprins casa.